บ ท ความ พิเศษ

ลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์
ศ.ดร.ศรีศักดิ์ จามรมาน

ความเป็นมาร่าง พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ ซอฟต์แวร์

แจกแจงความเป็นมาต่าง ๆ ของกฎหมายลิขสิทธิ์ โดยเน้นในเรื่องของโปรแกรมคอมพิวเตอร์

วิวัฒนาการด้านคอมพิวเตอร์ได้ก้าวหน้าขึ้นมาอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากจำนวนคอมพิวเตอร์ที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทย ที่ได้เพิ่มขึ้นจากไม่ถึง 100 เครื่อง เมื่อประมาณ 20 ปีมาแล้ว เป็นประมาณ 400,000 เครื่อง ในปี พ.ศ. 2536 และจะเพิ่มต่อไปอีกปีละเป็น 100,000 เครื่อง มีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กันอย่างกว้างขวาง มีการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขึ้นมาในประเทศไทย ฉะนั้นประเทศไทยจึงควรจะแก้ไขกฎหมายให้มีการคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนามากขึ้น และให้ผู้พัฒนาได้รับผลตอบแทนตามสมควร โดยที่ผู้ใช้ไม่ต้องใช้จ่ายเกินสมควร ที่เสนอในบทความนี้คือข้อคิดเรื่องการคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ประวัติวิวัฒนาการการคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2536 ซึ่งระบุโดยชัดเจนให้คุ้มครองลิขสิทธิ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยใช้กฎหมายลิขสิทธิ์นั้น แม้จะมีทั้งข้อดีข้อเสีย มีคดีที่ยังค้างอยู่ในศาลในประเทศที่ใช้กฎหมายดังกล่าว แต่ทั่วโลกก็ยอมรับ

● เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง ทิศทางลิขสิทธิ์ไทย จัดโดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยความช่วยเหลือจากยูเนสโก ณ ห้องรีเจ้นท์บอลรูม โรงแรมรีเจ้นท์ กรุงเทพฯ 10 พฤษภาคม 2536

● ศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ระดับ 11 วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์ และประธานกรรมการหลักสูตรปริญญาเอกบัณฑิตวิทยาลัย ระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

กันว่าจะใช้กฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฉะนั้นประเทศไทยก็ควรจะใช้กฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ต่อไปภายหน้าถ้าทั่วโลกเห็นควรแก้ไขให้ใช้กฎหมายอื่นคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ประเทศไทยจึงควรแก้ไขให้เป็นไปตามหลักสากลเมื่อถึงเวลานั้น

เกริ่นนำ

พระยานิติศาสตรไพศาลย์ (วัน จามรมาน) อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรักษาการนายกรัฐมนตรี (18 มิถุนายน-4 พฤศจิกายน 2478) กล่าวใน "ปาฐกถาเรื่อง พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม" ว่า

"ในสัญญาพระราชไมตรีกับต่างประเทศ เช่น สัญญากับประเทศฝรั่งเศส... รัฐบาลสยามรับรองว่า ในทันใดที่กฎหมายไทยเป็นอันใช้ได้แก่คนสังกัดชาติของไพรัชประเทศทุก ๆ ประเทศแล้ว จะได้จัดกฎหมายนั้นให้อนุรูปกลมเกลียวกับหลักของ ฯลฯ อนุสัญญาระวางประเทศที่ทำ ณ กรุงเบอร์น เมื่อวันที่ 9 กันยายน ค.ศ. 1886 เพื่อคุ้มครองวรรณคดีและศิลปคดี และที่ได้แก้ไขใหม่ ณ กรุงเบอร์ลินเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1908 และที่บูรณะโดยโปรโตคอลเพิ่มเติมซึ่งลงชื่อกัน ณ กรุงเบอร์น เมื่อวันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1914 และภายหลังเมื่อได้กระทำดัดแปลงโดยอนุรูป เช่นว่านี้แล้ว รัฐบาลสยามจะต้องเข้าเป็นภาคีในเอกสารความตกลงทางทูตเหล่านี้โดยพลัน..."

จากปาฐกถาพระยานิติศาสตรไพศาลย์ ดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่าประเทศไทยเคยมีนโยบายมาแต่โบราณ

ในการที่จะจัดให้มีกฎหมายที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ฉะนั้นรัฐบาลปัจจุบันในพ.ศ. 2536 นี้ ก็ปฏิบัติตามประเพณีแต่โบราณในการที่จะออกกฎหมายลิขสิทธิ์ใหม่ให้คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามมาตรฐานสากล

พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม ที่พระยานิติศาสตรไพศาลย์กล่าวถึงนั้น เป็นพระราชบัญญัติที่ปรับปรุงแก้ไขมาจาก พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. 120 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. 2457 โดยที่พระยานิติศาสตรไพศาลย์ ขณะนั้นเป็นอธิบดีกรมพระอาลักษ์ มีหน้าที่รักษาและจัดการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ เมื่อมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ประกอบด้วย

1. พระยานิติศาสตรไพศาลย์ ประธาน
2. เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ผู้แทนราชบัณฑิตยสภา
3. พระยาผดุงวิทยาเสริม ผู้แทนกระทรวงธรรมการ
4. พระยาโทณวณิกมนตรี ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม
5. นายเรมอน์ ปี สตีเวนส์ ผู้แทนกระทรวงต่างประเทศ

พระราชบัญญัติที่คณะกรรมการชุดพระยานิติศาสตรไพศาลย์ยกร่างขึ้นนั้น ต่อมาได้ประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. 2474 และใช้กันต่อมาเป็นเวลาเกือบ 50 ปี จึงได้ยกเลิก แล้วใช้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 แทน

บัดนี้เวลาก็ได้ล่วงเลยมาประมาณ 15 ปีแล้ว มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในโลกมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคอมพิวเตอร์ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 ให้คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้ทันสมัยตามมาตรฐานสากล ในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ใน พ.ศ. 2536 นี้ รัฐบาลไทยได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประกอบด้วย

1. นายศรีศักดิ์ จามรมาน ประธานคณะทำงาน
2. นายครรชิต มาลัยวงศ์ รองประธานคณะทำงาน
3. นายแก้วสรร อติโพธิ์ คณะทำงาน
4. นายเลอสรรค์ ธนสุกาญจน์ คณะทำงาน
5. นายบุญรักษ์ สรัคคานนท์ คณะทำงาน
6. นางสาวศันสนีย์ อัษฎาธร คณะทำงาน
7. นายชัชวลิต สรวารี คณะทำงาน
8. ผู้แทนสมาคมทรัพย์สินทางปัญญา คณะทำงาน
9. นางสาวอุไรวรรณ เงารุ่งเรือง คณะทำงานและเลขานุการ
10. นางสาวนุสรา กาญจนกูล

คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยความบังเอิญ ประธานคณะทำงาน พ.ศ. 2536 นี้ เป็นบุตรชายของประธานคณะกรรมการ พ.ศ. 2474 พระยานิติศาสตรไพศาลย์ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ได้กล่าวว่า อนุสัญญาที่เกี่ยวกับลิขสิทธิ์นั้นมีศัพท์ภาษาอังกฤษที่ท่านไม่คุ้นเคย จึงต้องพลิกพจนานุกรมอยู่หลายคำ เพื่อนำมาถ่ายเป็นศัพท์ภาษาไทย และท่านก็หวังว่าเมื่อได้อ่านชินหูบ่อยเข้า ก็คงจะซึมซาบไปเอง ประธานคณะทำงาน พ.ศ. 2536 ก็ต้องขอออกตัวเช่นเดียวกับเจ้าคุณพ่อ ว่ามีศัพท์ภาษาอังกฤษหลายคำที่ต้องถ่ายทอดเป็นภาษาไทย และหวังว่าเมื่อได้อ่านชินหูบ่อยเข้าก็คงซึมซาบไปเอง

นอกจากเรื่องศัพท์ที่ต้องขอออกตัวดังกล่าวแล้ว ผมก็ต้องขอออกตัวไว้ด้วยว่าบทความนี้ผมมีเวลาเขียนอย่างกะทันหัน เพราะเพิ่งจะกลับจากไปเสนอบทความวิชาการ ณ สหรัฐอเมริกามาได้เพียง 2-3 สัปดาห์ กำลังสะสางงานที่คั่งค้างอยู่ ก็ต้องหันมาเขียนบทความนี้ ฉะนั้นจึงขอความกรุณาท่านผู้อ่านผู้ฟังทั้งหลายได้โปรดถือว่าบทความนี้เป็นเพียงบันทึกความคิดของผู้เขียนที่ยังมิได้มีเวลากลั่นกรองมากนัก คงจะมีจุดบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป และความคิดของผู้เขียนนี้ไม่จำเป็นว่าจะต้องตรงตามความคิดของคณะทำงานทั้งคณะ อย่างไรก็ตาม ก็เชื่อว่าคณะทำงานจะยินดีรับฟังความเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาและนำไปศึกษาประกอบการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่อไป

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 มี 50 มาตรา ส่วนร่างพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2536 มี 73 มาตรา คือมากขึ้น 23 มาตรา ในบทความนี้จะ

กล่าวถึงเฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์เท่านั้น

ผู้สร้างสรรค์

ในมาตรา 4 วรรค 1 ของร่าง พ.ร.บ. พ.ศ. 2536 ระบุว่า "ผู้สร้างสรรค์หมายความว่าผู้ทำหรือผู้ก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบุในหมวด 1 โดยการแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มของตนเอง"

จุดที่เน้นก็คือ ผู้สร้างสรรค์จะต้องแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่ม แต่ถ้ามีความคิดริเริ่มเพียงอย่างเดียวโดยมิได้แสดงออกก็จะมิได้รับความคุ้มครอง

การลงสื่อให้สัมผัสได้

ในกฎหมายอังกฤษระบุว่า จะต้องมีการนำเอาการแสดงออกนั้นไปลงสื่อที่สามารถนำมาเป็นหลักฐาน (Fixation) ให้สัมผัสได้ เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ว่าได้สร้างสรรค์ขึ้นแล้ว และการกระทำดังกล่าวจะทำโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ แต่กฎหมายไทยไม่เคยระบุข้อนี้ และในร่างใหม่ก็มิได้ระบุเช่นกัน

คำอธิบายที่นำมากล่าวอ้างกันว่าเหตุที่กฎหมายไทยจงใจไม่กำหนดว่าการลงสื่อให้สัมผัสได้เป็นหลักฐานให้ได้รับความคุ้มครองนั้น ก็เพราะไม่ต้องการให้มีการคุ้มครองศิลปประเภทเพลงฉ่อยหรือลิเก หรืออะไรทำนองนั้น ซึ่งต้องการสนับสนุนให้มีศิลปินใหม่ ๆ มากขึ้น โดยให้ศิลปินใหม่นั้นสามารถร้องซ้ำตามที่เคยได้ยินศิลปินเก่า ๆ ร้องมา โดยไม่ต้องไปจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้ศิลปินเก่า

ในความเห็นของผมเองนั้น เห็นด้วยในการสนับสนุนให้มีศิลปินใหม่ ๆ เกิดขึ้น แต่คิดว่าในด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นมีปัญหาว่าควรจะกำหนดว่าเมื่อมีการลงสื่อที่สัมผัสได้ (Fixation) สะดวกในการนำมาเป็นพยานหลักฐานต่อไปได้ก็ควรให้ได้สิทธิโดยไม่ต้องโฆษณาหรือไม่

คุ้มครองการแสดงออก แต่ไม่คุ้มครองความคิด

ความคิด (Idea) ไม่น่าจะได้รับการคุ้มครอง และควรจะคุ้มครองเฉพาะการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of Idea) นั่นคือ จากความคิดใดความคิดหนึ่งอาจจะมีการแสดงออกได้หลายรูปแบบ โดยเฉพาะในด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น เวลาให้การบ้าน ผมมักจะบอกนักศึกษาเสมอว่า

"การเขียนโปรแกรมสำหรับทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น เขียนได้มากมายหลายแบบ ถ้านักศึกษา 2 คนใดเขียนโปรแกรมเหมือนกันทุกประการ ก็จะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าลอกกัน"

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติจริง การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับงานใดงานหนึ่งมีข้อจำกัดมากมาย จน

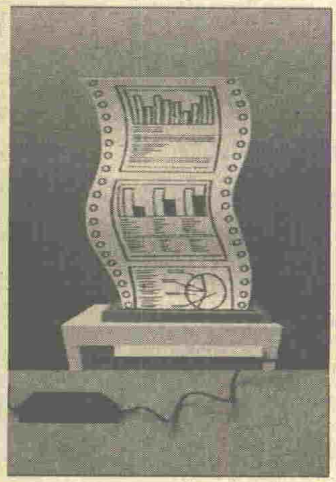

อาจจะทำให้ไม่สามารถเขียนให้แตกต่างกันได้มากนัก ฉะนั้นจึงอาจจะเกิดคดีรกโรงรกศาลขึ้นต่อไปในอนาคตเป็นอันมาก นั่นคือ แม้ว่าหลักการจะเป็นหลักการที่ดี แต่ก็เป็นหลักการที่ไม่ชัดเจนจำเป็นจะต้องตีความกันต่อไป

พิจารณาตัวอย่างจากนวนิยายไทยมีหลายเรื่องที่มีเค้าโครงเรื่องหรือความคิดคล้าย ๆ กัน เช่น พระเอกพบนางเอกเป็นคนจน พ่อแม่พระเอกไม่ส่งเสริม แต่ในที่สุดพบว่านางเอกเป็นลูกคนรวยมหาศาล อะไรทำนองนั้น โดยหลักการแล้วเค้าโครงเรื่องนี้ไม่ได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ นักเขียนคนใดจะนำเค้าโครงเรื่องนี้ไปแต่งเป็นนวนิยายโดยใส่ลูกเล่นต่าง ๆ นานาที่ไม่เหมือนกันแล้ว แต่ละเล่มก็ได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ทั้งนั้น

ในด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แนวความคิดในการทำโปรแกรมประมวลคำ (Word Processing) ไม่ได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ส่วนโปรแกรมแต่ละโปรแกรมที่แสดงออกหลักการประมวลคำ เช่น เวิร์ดสตาร์ได้รับการคุ้มครอง แต่คนอื่น ๆ ก็สามารถนำแนวความคิดไปทำโปรแกรมอื่น ๆ เช่น เวิร์ดเพอร์เฟกต์ หรือเวิร์ดจุฬาได้ โดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าไม่เหมือนของที่เขาทำมาแล้ว ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นก็คือถ้าร่างกฎหมายนี้ประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว ผู้ทรงลิขสิทธิ์ของเวิร์ดสตาร์อาจจะฟ้องศาลว่าโปรแกรมที่ทำขึ้นในเมืองไทยนั้นเป็นการดัดแปลงโปรแกรมของเขา ซึ่งก็คงจะต้องสู้คดีกันต่อไป

โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นวรรณกรรม

ในมาตรา 6 วรรคสอง ของร่าง พ.ร.บ. พ.ศ. 2536 ระบุไว้ชัดเจนว่า

"วรรณกรรมหมายความว่างานนิพนธ์ที่ทำขึ้นทุกชนิดไม่ว่าแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างใด เช่น หนังสือ... และให้หมายความรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วย"

แล้วในวรรคสาม ให้คำจำกัดความ "โปรแกรมคอมพิวเตอร์หมายความว่า ชุดคำสั่งที่นำไปใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อให้คอมพิวเตอร์ทำงานหรือเพื่อให้ได้รับผลอย่างใดอย่างหนึ่ง"

ในกฎหมายอังกฤษกำหนดให้คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยลิขสิทธิ์ และรับรองการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แต่ไม่ให้คำจำกัดความสำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพราะเกรงว่าคำจำกัดความนั้นจะล้าสมัยเร็ว เพราะวิวัฒนาการด้านคอมพิวเตอร์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก

ใน พ.ร.บ. พ.ศ. 2521 ไม่ได้ระบุว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ แต่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยตีความว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นงานวิทยาศาสตร์ จึงได้รับการคุ้มครองตาม พ.ร.บ. พ.ศ. 2521 แต่ก็ยังไม่เคยมีคดีขึ้นศาล ส่วนร่าง พ.ร.บ. พ.ศ. 2536 นี้ระบุชัดเจน

ปัญหาที่มีผู้ถกเถียงกัน ก็คือจะใช้คำว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ดี

ตามศัพท์คอมพิวเตอร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้คำแปล "Program" ว่า "โปรแกรม ชุดคำสั่ง" และคำแปล "Software" ว่า "ส่วนชุดคำสั่งซอฟต์แวร์"

นั่นคือโปรแกรมหมายถึงคำสั่งหลาย ๆ คำสั่งรวมกันเป็นชุด แล้วซอฟต์แวร์ก็หมายถึงส่วนประกอบของคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีส่วนเครื่อง (Hardware) และส่วนชุดคำสั่ง

ในพจนานุกรมฉบับภาษาอังกฤษ

"program-... a set of instructions or steps that tells the computer exactly how to handle a complete problem-- payroll, production scheduling, or other applications. ..."

"software-various programming aids that are frequently supplied by the manufactures to facilitate the purchaser's efficient operation of the equipment. Such software items include various assemblers, generators, subroutine libraries, compilers, operating systems, and industry application programs."

สำหรับชาวบ้านที่ซื้อซอฟต์แวร์จากร้านคอมพิวเตอร์ มักจะคิดว่าซอฟต์แวร์คือชุดซอฟต์แวร์สำเร็จรูป (Software Package หรือ Packaged Software) ซึ่งบางทีก็เรียกกันว่า Package Program ประกอบด้วย

1. โปรแกรมคอมพิวเตอร์
2. สื่อที่บรรจุโปรแกรมเช่น จานแม่เหล็ก
3. เอกสารอธิบายการใช้ (Manual)
4. ในบางกรณีอาจจะมีอุปกรณ์

หรือการ์ด หรือกุญแจ (Lock) ที่ช่วยให้โปรแกรมทำงานได้ เพราะผู้ผลิตป้องกันการใช้โดยไม่รับอนุญาตไว้

ตัวโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นควรจะได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์อย่างแน่นอน

สื่อที่บรรจุโปรแกรม เช่น จานแม่เหล็กไม่น่าจะต้องคุ้มครองด้วยกฎหมายลิขสิทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันอาจจะส่งโปรแกรมกันทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Email) โดยไม่ต้องใช้จานแม่เหล็กก็ได้

เอกสารการใช้โปรแกรมหรือคู่มือนั้นได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์อยู่แล้ว เพราะเป็นวรรณกรรมอย่างชัดเจน ยิ่งกว่านั้นยังมีกรณีที่ผู้ผลิตโปรแกรมเขียนคู่มือไม่ดี ต้องมีคนอื่นเอาไปเขียนใหม่พิมพ์ออกมาขายแข่งกับผู้ผลิต ซึ่งถ้าผิดแผกแตกต่างกันมาก ก็ถือว่าไม่เป็นการละเมิด แต่ในทางปฏิบัติ แม้ว่าคู่มือที่เขียนมาแข่งนั้นจะไม่ผิดแผกแตกต่างจากฉบับเดิม น่าจะเป็นการละเมิด แต่เจ้าของเดิมก็ไม่ฟ้องร้อง เพราะฉบับใหม่ช่วยให้ขายโปรแกรมได้มากขึ้น ถ้าฟ้องก็เป็นการทุบหม้อข้าวตัวเอง แล้วการขายซอฟต์แวร์ก็มักจะขายร่วมกับคู่มืออยู่แล้ว ถ้าผู้ซื้อจะเอาคู่มือไปวางทิ้งไว้เฉย ๆ ผู้ขายก็ไม่เสียหายอะไร

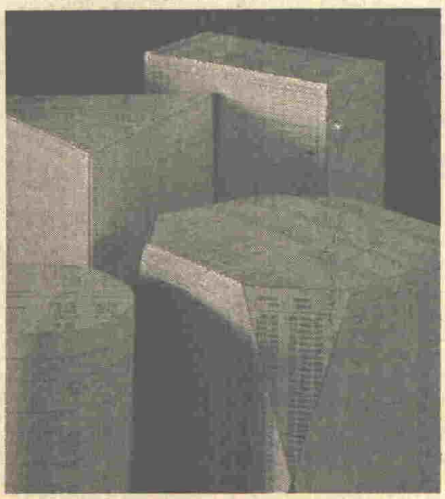

ส่วนอุปกรณ์ถอดกุญแจไม่น่าจะคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์ ถ้าเป็นอุปกรณ์จะคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์ก็ต่อเมื่อเป็นซอฟต์แวร์ ทั้งนี้ในอนาคตอาจจะมีคดีขึ้นศาลว่า แม้จะเป็นฮาร์ดแวร์ก็มีโปรแกรมอยู่ข้างใน จึงน่าจะได้รับการคุ้มครองจากลิขสิทธิ์

ประวัติวิวัฒนาการการคุ้มครองโปรแกรม

เมื่อ ค.ศ. 1961 เจ้าของโปรแกรมคอมพิวเตอร์รายหนึ่งในอเมริกาได้ยื่นขอจดทะเบียนลิขสิทธิ์ ในที่สุดสำนักงานลิขสิทธิ์สหรัฐก็ประกาศว่าจะจดลิขสิทธิ์ให้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ถ้าโปรแกรมนั้นมีลักษณะเฉพาะตัวที่แสดงความคิดริเริ่มของตนเอง (Originality) [6]

ค.ศ. 1969 ที่ปรึกษาอาวุโสด้านกฎหมายของไอบีเอ็มเสนอว่า ควรยกร่างกฎหมายพิเศษ (Sui Generis law) ขึ้นใช้คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ [7]

ค.ศ. 1970 สหประชาชาติขอให้ไวโป (WIPO = World Intellectual Property Organization) พิจารณาเรื่องการคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แล้วไวโปก็ได้ยกร่างกฎหมายพิเศษสำหรับคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขึ้น [11]

วงการอุตสาหกรรมคำสั่งคอมพิวเตอร์ในอเมริกาไม่เห็นด้วยกับการใช้กฎหมายพิเศษที่ไวโปเสนอ แต่อยากให้ใช้กฎหมายลิขสิทธิ์มากกว่า เพราะกฎหมายลิขสิทธิ์ไม่จดทะเบียนก็ได้รับการคุ้มครอง แล้วยังคุ้มครองเป็นเวลานานถึง 50 ปีด้วย ในที่สุดสภาสหรัฐก็ลงมติเมื่อ 12 ธันวาคม 1980 แก้ไขมาตรา 101 ของรัฐบัญญัติลิขสิทธิ์ให้คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในฐานะวรรณกรรม [10]

ค.ศ. 1983 กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่น หรือมิติ (MITI = Ministry of Industrial and International Trades) เสนอร่างกฎหมายพิเศษตามแบบของไวโป เพราะสามารถกำหนดอายุการคุ้มครองสั้นกว่า 50 ปี เป็นผลดีแก่ญี่ปุ่นมากกว่า

ค.ศ. 1984 สภาซีเนตของอเมริกาลงมติให้มีการศึกษาแนวทางโต้ตอบญี่ปุ่นและประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ยอมใช้แนวทางของอเมริกาในการคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์

ในเวลาใกล้ ๆ กับกรณีของญี่ปุ่น บราซิลก็เสนอกฎหมายพิเศษตามแนวไวโปเช่นกัน ทำให้บริษัทข้ามชาติด้านคอมพิวเตอร์ของอเมริกาต่อต้านอย่างรุนแรง เป็นผลให้รัฐบาลอเมริกันแสดงท่าทีจะประกาศใช้มาตรา 301 ของรัฐบัญญัติการค้า เพื่อกดดันรัฐบาลบราซิล เมื่อไม่ได้ผลอเมริกาก็ประกาศใช้มาตรา 301 ดำเนินการสอบสวนนโยบายคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของบราซิล แล้วต่อมาก็ประกาศว่าการกระทำของบราซิลได้สร้างภาวะการค้าไม่สมดุลแก่นักธุรกิจอเมริกัน แต่เพื่อเห็นแก่การเลือกตั้งของบราซิลที่กำลังจะมีในเวลานั้น อเมริกาจึงยังไม่ดำเนินการตอบโต้ แล้วเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 1984 รัฐบาลบราซิลก็ประกาศยอมจะใช้กฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ต่อจากนั้นก็ใช้เวลา 2 ปีจึงยกร่างเสร็จ เสนอสภาเมื่อธันวาคม 1986 และประกาศเป็นกฎหมายเมื่อพฤศจิกายน 1987 อเมริกาจึงยกเลิกการใช้มาตรา 301 กับบราซิล

ค.ศ. 1991 คณะมนตรีประชาคมยุโรป ออกประกาศเรื่องข้อกำหนดว่า

ด้วยการคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Council Directive on the Legal Protection of the Computer Programs) ให้สมาชิกประชาคมยุโรปทุกประเทศใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ในแต่ละประเทศให้คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

สรุปแล้วถึง พ.ศ. 2536 นี้ ทั่วโลกก็ยอมรับกันว่าควรใช้กฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แต่ทั้งนี้ก็ยังมีนักวิชาการที่ไม่เห็นด้วยอยู่บ้าง

ข้อดีข้อเสียของการใช้กฎหมายลิขสิทธิ์

การใช้กฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีทั้งข้อดีข้อเสีย

ข้อดีที่สำคัญก็มีดังต่อไปนี้

- ไม่ต้องจดทะเบียนก็ได้รับการคุ้มครอง
- กฎหมายลิขสิทธิ์ที่มีมานานแล้ว ใคร ๆ ก็ควรจะเข้าใจได้ง่าย
- ไม่คุ้มครองตัวความคิด (Idea) คุ้มครองเฉพาะการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of Idea) ส่งเสริมให้มีการแสดงออกในแบบต่าง ๆ ได้
- อายุการคุ้มครองนานถึง 50 ปี หลังจากผู้สร้างสรรค์สิ้นชีวิตจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สร้างสรรค์
- เป็นประโยชน์แก่ทนายความ เพราะมีประเด็นต้องให้ศาลตีความตัดสินอีกมากมาย

ข้อเสียที่สำคัญของการใช้กฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น ส่วนมากก็เป็นการมองต่างมุมจากข้อดี อาทิ

- เมื่อไม่ต้องจดทะเบียนก็ไม่ทราบว่าใครทำอะไรไว้ที่ไหน ถ้าใครไปทำอะไรซ้ำกับที่มีคนทำไว้แล้ว ก็จะต้องพิสูจน์กันว่าเป็นการทำขึ้นใหม่จริง หรือเป็นการลอกเลียน
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์แตกต่างไปจากวรรณกรรมอื่น ๆ เป็นอย่างมาก ผู้ที่เข้าใจกฎหมายลิขสิทธิ์และระบบวรรณกรรมมักจะไม่เข้าใจโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ก่อให้เกิดปัญหา เกิดคดีขึ้นโรงขึ้นศาลมากมายในอเมริกา
- อายุการคุ้มครองวรรณกรรม 50 ปี นั้นนานเกินไปสำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีการแก้ไขปรับปรุงอยู่เป็นระยะ ๆ
- จะเสียเวลาผู้พัฒนาและนักวิชาการที่จะต้องไปค้าความกันในศาล

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2536 นี้ ทั่วโลกเขายอมรับที่จะใช้กฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฉะนั้นประเทศไทยก็ควรจะปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล คือออกกฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์แล้วค่อยพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกันต่อไปในศาล

โปรแกรมเป็นวรรณกรรม จึงไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า

ถ้าเมื่อใดร่าง พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2536 นี้ประกาศใช้บังคับ ปัญหาภาษีซอฟต์แวร์ซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบันก็อาจจะหมดไป ทั้งนี้โดยอาจจะถือว่าเช่นเดียวกับการนำเข้าหนังสือและตำราเรียนต่าง ๆ ที่ไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า การนำเข้าโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งกฎหมายใหม่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าอยู่ในประเภทเดียวกับหนังสือ จึงไม่ต้องเสียภาษีนำเข้าด้วย

การทำซ้ำถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

ตามมาตรา 4 วรรค 13 ของร่าง พ.ร.บ. พ.ศ. 2536 กล่าวว่า

"ทำซ้ำ" หมายความรวมถึง คัดลอกไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ เลียนแบบทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกเสียงและภาพ จากต้นฉบับ จากสำเนา หรือจากการโฆษณาในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ในส่วนที่เกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์หมายความถึงคัดลอกหรือทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากสื่อบันทึกใด ไม่ว่าด้วยวิธีใดในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำขึ้นใหม่ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน"

สำหรับด้านคอมพิวเตอร์จะเกิดปัญหาว่า ในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นจำเป็นจะต้องคัดลอกโปรแกรมจากสื่อสำรอง (Secondary memory) เช่น จานแม่เหล็ก ไปยังสื่อภายในหรือส่วนความจำหลัก (Main memory) ซึ่งต้องไม่คุ้มครองลิขสิทธิ์ แต่ตามมาตรา

4 ข้างต้นนี้ถือว่าได้รับการคุ้มครอง ฉะนั้นจึงต้องไปพิจารณาข้อยกเว้น

นอกจากนั้นในการซื้อหาโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้ ควรจะได้มีการทำสำเนาสำรองไว้ (Backup) เผื่อต้นฉบับเกิดเสียหายขึ้นระหว่างใช้ ฉะนั้นการทำสำเนาสำรองนี้ต้องไม่ถือเป็นการละเมิด แต่ตามร่างข้างบนนี้ถือว่าเป็นการละเมิด ฉะนั้นจึงต้องไปพิจารณาข้อยกเว้นเช่นกัน

การดัดแปลงและการแปล

ตามมาตรา 4 วรรค 14 ของร่าง พรบ. พ.ศ. 2536

"ดัดแปลง" หมายความว่า ทำซ้ำโดยเปลี่ยนรูปใหม่ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หรือจำลองงานต้นฉบับในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำงานขึ้นใหม่ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

1. ในส่วนที่เกี่ยวกับวรรณกรรม หมายความรวมถึงแปลวรรณกรรม เปลี่ยนรูปวรรณกรรมหรือรวบรวมวรรณกรรมโดยคัดเลือกและจัดลำดับใหม่

2. ในส่วนที่เกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์หมายถึงทำซ้ำโดยเปลี่ยนรูปใหม่ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโปรแกรมหรือแปลโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำขึ้นใหม่"

ในด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ถ้านำเอาโปรแกรมย่อย (Subroutine) ของคนอื่นมารวมเป็นโปรแกรมใหม่ ก็ถือว่าเป็นการดัดแปลง ซึ่งเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เช่นเดียวกับการคัดลอกวรรณกรรมประเภทหนังสือของผู้อื่นมารวมเป็นเล่มใหม่ ก็ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

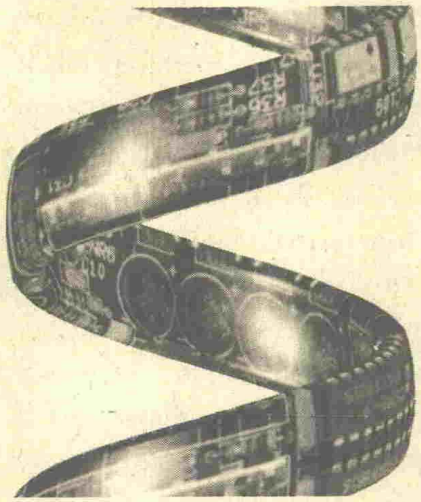

แต่ถ้าเป็นการรวบรวมเรียบเรียงใหม่ ซึ่งเน้นที่คำว่าเรียบเรียงก็ถือว่าไม่เป็นการละเมิด ดังตัวอย่างในด้านหนังสือมักจะมีอาจารย์มหาวิทยาลัยนำหนังสือตำรา 5-6 เล่ม เรื่องเดียวกัน เช่น ความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ หลักการด้านคอมพิวเตอร์ ข้อควรรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน อะไรทำนองนั้นมาเรียบเรียงเขียนขึ้นใหม่ ในทางวรรณกรรมด้านหนังสือก็ถือว่าไม่เป็นการละเมิด

แต่ในทางคอมพิวเตอร์ การนำโปรแกรม เช่น โปรแกรมประมวลผลคำ 4-5 โปรแกรมมาเรียบเรียงใหม่ ก็ไม่แน่ว่าจะถูกฟ้องร้องว่าดัดแปลงหรือไม่ ถ้าถูกฟ้องก็ต้องสู้คดีกันในศาล

ส่วนการแปลนั้น ถ้าแปลโปรแกรมใดจากภาษาคอมพิวเตอร์ภาษาหนึ่งไปเป็นภาษาคอมพิวเตอร์อีกภาษาหนึ่ง ก็ถือว่าเป็นการแปลซึ่งเป็นการดัดแปลงและเป็นการละเมิด แต่ถ้าทำให้โปรแกรมใดใช้ภาษาไทยได้ ก็ขึ้นอยู่กับว่าไปเปลี่ยนแปลงแก้ไขโปรแกรมเดิมหรือไม่ ถ้าเปลี่ยนแปลงแก้ไขก็เป็นการดัดแปลงซึ่งเป็นการละเมิด ถ้าไม่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขโดยให้ภาษาไทยเป็นเพียงข้อมูลที่โปรแกรมนำไปใช้ ก็ถือว่าไม่ได้เป็นการดัดแปลงและไม่เป็นการละเมิด

ถ้านำหลักการของโปรแกรมใดมาเขียนโปรแกรมใหม่ ในลักษณะที่ชัดเจนว่าเป็นการจัดทำขึ้นใหม่ ก็ถือว่าไม่เป็นการละเมิด ทั้งนี้ไม่ว่าจะใช้ภาษาเดิมหรือภาษาใหม่ ข้อสำคัญก็อยู่ที่ว่าจะต้องพิสูจน์ได้ว่าเป็นการจัดทำขึ้นใหม่ มีแฟ้มข้อมูลไม่เหมือนกับแฟ้มข้อมูลในโปรแกรมเดิม มีวิธีประมวลผล และวิธีเสนอรายงานแตกต่างไปจากโปรแกรมเดิม ซึ่งก็มีข้อจำกัดอยู่มาก เช่น การจัดแฟ้มข้อมูลก็มีทางเลือกหลัก ๆ เพียง 3 ทาง คือ อาจจะจัดเป็นแบบเรียงลำดับ (Sequential) แบบเข้าถึงได้โดยตรง (Direct Access) หรือแบบได้ทั้งเรียงลำดับและเข้าถึงโดยตรง (Indexed Sequential) แล้วยังมีข้อจำกัดที่อาจจะทำให้ไม่มีทางเลือก เช่น ถ้าเป็นงานที่บางทีก็ต้องเข้าถึงโดยตรงแล้ว บางทีก็ต้องเข้าถึงทั้งหมด ก็จำเป็นต้องใช้วิธีที่สาม แล้วก็จะพิสูจน์ไม่ได้ว่าโปรแกรมใหม่จัดแฟ้มข้อมูลไม่เหมือนโปรแกรมเก่า อาจจะต้องเจาะลึกลงไปถึงข้อมูลหรือถอยออกมาถึงระดับฐานข้อมูล นั่นคือ คงจะต้องสู้ความกันในศาล

การโฆษณา

ตามมาตรา 4 วรรคสุดท้าย

"โฆษณา หมายความว่า ทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนโดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียงและหรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่าย หรือโดยวิธีอื่นใดซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้น"

จุดที่เน้นก็คือ ต้องปรากฏต่อสาธารณชน ซึ่งถ้าเป็นสื่อสารมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์ ก็เป็นการชัดเจนว่าเป็นการปรากฏต่อสาธารณชน แต่ถ้าเป็นการบรรยายใน

บริษัท ก็อาจจะต้องพิจารณาว่ามีพนักงานเจ้าหน้าที่บริษัทฟังอยู่เท่านั้น หรือมีสื่อมวลชนมาฟังด้วย มีการบันทึกเทปไว้หรือไม่มีการนำเทปนั้นไปเผยแพร่ให้ปรากฏต่อสาธารณชนหรือไม่ ถ้าบันทึกเทปไว้เฉย ๆ ก็เป็นการนำลงสื่อให้สัมผัสได้ (Fixation) แต่ไม่ได้โฆษณา

ไม่คุ้มครองความคิด ขั้นตอน กรรมวิธี ระบบ วิธีใช้

ตามมาตรา 6 ของร่าง พ.ร.บ. พ.ศ. 2536

"งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลป ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้ทำหรือก่อให้เกิดขึ้นโดยความริเริ่มของผู้สร้างสรรค์เอง

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่คลุมถึงความคิด ขั้นตอน กรรมวิธี ระบบ วิธีใช้ แนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์"

จะเห็นได้ว่ามาตรา 6 นี้ กำหนดข้อยกเว้นเอาไว้เป็นรายการอย่างชัดเจน แต่ถ้าพิจารณาให้ถ่องแท้ขึ้น จะเห็นว่ามีจุดที่ต้องตีความ เช่น คำว่าระบบ ซึ่งไม่คุ้มครองนั้น หมายความว่า ไม่คุ้มครองระบบปฏิบัติการ (Operating System) หรือไม่ ซึ่งนักวิชาการทั้งหลายก็คงจะยอมรับกันว่า ระบบปฏิบัติการเป็นโปรแกรมจึงได้รับความคุ้มครอง แต่จะมีหลักประกันอะไรว่าในอนาคตจะไม่มีคนแกล้งเถรตรงตีความตามตัวอักษรว่า มาตรา 6 นี้ ระบุได้ชัดเจนว่าไม่คุ้มครองระบบ

วิธีใช้ หมายถึง การติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้ (User's interface) หรือไม่ ถ้าใช่จะหมายความว่าไม่คุ้มครองหลักการที่มองเห็นและรู้สึก (Look and feel) ใช่หรือไม่ ซึ่งเรื่องนี้ก็ยังมีคดีค้างคาอยู่ในศาลอเมริกา โดยที่ศาลหนึ่งอาจจะตัดสินว่าคุ้มครอง แล้วอีกศาลหนึ่งตัดสินว่าคุ้มครองเฉพาะบางส่วน แต่ไม่คุ้มครองอีกบางส่วน แล้วอีกศาลหนึ่งอาจจะตัดสินว่าไม่คุ้มครองเลยก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ความสามารถของทนาย การนำสืบ การให้ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หรือแม้แต่การทำลายความน่าเชื่อถือของผู้เชี่ยวชาญ

ข่าว กฎหมาย และหนังสือราชการ

ตามมาตรา 7 ของร่าง พ.ร.บ. พ.ศ. 2536

"สิ่งต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

1. ข่าวประจำวัน และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสารอันมิใช่งานในแผนก วรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลป

2. รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย

3. ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง คำชี้แจง และหนังสือโต้ตอบของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น

4. คำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย และรายงานของทางราชการ

5. คำแปลและการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ตามข้อ 1 ถึงข้อ 4 ที่กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นจัดทำขึ้น"

ถ้ากระทรวง ทบวง กรมมีหนังสือโต้ตอบกัน โดยในหนังสือนั้นมีโปรแกรม

อยู่ด้วย เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง มีหนังสือไปยังมหาวิทยาลัยของรัฐอีกแห่งหนึ่งส่งโปรแกรมไปให้ทดสอบ ถ้าพิจารณาตามตัวหนังสือของมาตรานี้ก็ถือว่าโปรแกรมนั้นไม่ได้รับการคุ้มครอง ฉะนั้นมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งหลายจึงควรระวังข้อนี้ไว้

คุ้มครองคนไทยหรืองานในราชอาณาจักร

มาตรา 8 ให้ผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ในกรณีที่ยังไม่ได้มีการโฆษณางาน ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรืออยู่ในราชอาณาจักรตลอดระยะเวลาหรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น

2. ในกรณีที่ได้มีการโฆษณางานแล้ว การโฆษณางานนั้นในครั้งแรกได้กระทำขึ้นในราชอาณาจักร หรือผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ในขณะที่โฆษณางานครั้งแรก

ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ถ้าผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล

ต้นฉบับไม่มีหน้า 225-226

No This Page 225-226 In Original

นิติบุคคลนั้นต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

การโฆษณาตามวรรคหนึ่ง (1) และ (2) หมายความว่า การนำสำเนาจำลองของงานไม่ว่าในรูปหรือลักษณะอย่างใดที่ทำขึ้น โดยความยินยอมของผู้สร้างสรรค์ออกจำหน่าย โดยสำเนาจำลองนั้นมีปรากฏต่อสาธารณชนเป็นจำนวนมากพอสมควรตามสภาพของงานนั้น แต่ทั้งนี้ไม่หมายความรวมถึงการแสดงหรือทำให้ปรากฏซึ่งนาฏกรรม ดนตรีกรรม หรือภาพยนตร์ การบรรยายหรือการปาฐกถาซึ่งวรรณกรรม การแพร่เสียง แพร่ภาพเกี่ยวกับงานใด การนำศิลปกรรมออกแสดง และการก่อสร้างงานสถาปัตยกรรม

พนักงานได้ลิขสิทธิ์ แต่ลูกจ้างไม่ได้

มาตรา 9 งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ลิขสิทธิ์ในงานนั้นเป็นของผู้สร้างสรรค์ แต่นายจ้างมีสิทธินำงานนั้นออกโฆษณาได้ตามที่เป็นวัตถุประสงค์แห่งการจ้างแรงงานนั้น

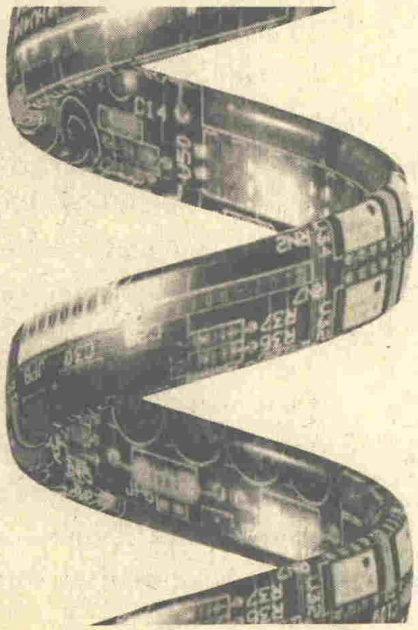

บางบริษัทบังคับให้พนักงานเซ็นสัญญาว่างานระหว่างที่เป็นพนักงานนั้นเป็นลิขสิทธิ์ของบริษัท

มาตรา 10 งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการรับจ้างบุคคลอื่นให้ผู้ว่าจ้างเป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานนั้นเว้นแต่ผู้สร้างสรรค์และผู้ว่าจ้างจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

ผู้ดัดแปลงโดยได้รับอนุญาตได้ลิขสิทธิ์ด้วย

มาตรา 11 งานใดมีลักษณะเป็นการนำเอางานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้มาดัดแปลงโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ให้ผู้ที่ได้ดัดแปลงนั้นมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ ที่มีอยู่ในงานของผู้สร้างสรรค์เดิมที่ถูกดัดแปลง

มาตรา 12 งานใดมีลักษณะเป็นการนำเอางานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้มารวบรวมหรือประกอบเข้ากันโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ให้ผู้ที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันนั้น มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ในงานของผู้สร้างสรรค์เดิมที่ถูกนำมารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน

ฉะนั้นการได้รับอนุญาตให้ดัดแปลงโปรแกรมใดให้มีภาษาไทย ผู้ดัดแปลงก็ได้ลิขสิทธิ์ในส่วนที่ดัดแปลงนั้น ส่วนเจ้าของลิขสิทธิ์เดิมยังมีลิขสิทธิ์อยู่ตามเดิม

งานข้าราชการเป็นลิขสิทธิ์ของราชการ

มาตรา 14 กระทรวง ทบวง กรม หรือ หน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นย่อมมีสิทธิในงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการจ้าง หรือตามคำสั่ง หรือในความควบคุมของตน เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่จัดทำโปรแกรมขึ้นแล้ว โปรแกรมนั้นจะเป็นลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์หรือของมหาวิทยาลัย ถ้าไม่มีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น มาตรา 14 ก็ระบุว่าลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัย แต่อาจารย์ก็อาจจะสู้คดีในศาลว่ามหาวิทยาลัยไม่ได้สั่งให้ทำและไม่ได้ควบคุม ฉะนั้นลิขสิทธิ์จึงควรเป็นของผู้สร้างสรรค์

ลิขสิทธิ์ ทำซ้ำ ดัดแปลง โฆษณา ให้เช่า

มาตรา 15 ภายใต้บังคับมาตรา 9 มาตรา 10 และ มาตรา 14 เจ้าของของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวต่อไปนี้

(1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง

(2) นำออกโฆษณา

(3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ และภาพยนตร์

(4) ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น

(5) อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม (1) หรือ (2) โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ก็ได้

มาตรา 16 ในกรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้อนุญาตให้ผู้ใดใช้

สิทธิตามมาตรา 15 (5) ถ้ามิได้ตกลงเป็นหนังสือกำหนดเงื่อนไขอย่างใดโดยเฉพาะ ให้ถือว่าเป็นการอนุญาตให้ใช้สิทธินั้นโดยไม่ตัดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธินั้นอีก

โอนลิขสิทธิ์ให้แก่กันได้

มาตรา 17 ลิขสิทธิ์นั้นย่อมโอนให้แก่กันได้

การโอนลิขสิทธิ์ให้แก่บุคคลอื่น เจ้าของลิขสิทธิ์จะโอนให้ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน และจะโอนให้โดยมีกำหนดเวลาหรือตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ก็ได้

การโอนลิขสิทธิ์โดยทางอื่นนอกจากทางมรดกต้องทำเป็นหนังสือ

ในกรณีที่ได้มีการโอนลิขสิทธิ์ไปแล้วตามวรรคสอง ผู้สร้างสรรค์ยังมีสิทธิที่จะแสดงว่าตนเป็นผู้สร้างสรรค์งานดังกล่าว รวมทั้งสิทธิที่จะห้ามมิให้ผู้รับโอนบิดเบือน ตัดทอน ดัดแปลง หรือทำโดยประการอื่นใดแก่งานนั้นจนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ เมื่อผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย ทายาทของผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะฟ้องร้องบังคับตามสิทธิดังกล่าวได้ตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์

อายุแห่งการคุ้มครอง 50 ปี

มาตรา 18 ภายใต้บังคับมาตรา 20 และมาตรา 21 ลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีอายุตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และมีอยู่ต่อไปอีกเป็นเวลา 50 ปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย

ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์ร่วมลิขสิทธิ์ในงานดังกล่าวให้มีอยู่ตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ร่วม และมีอยู่ต่อไปอีก

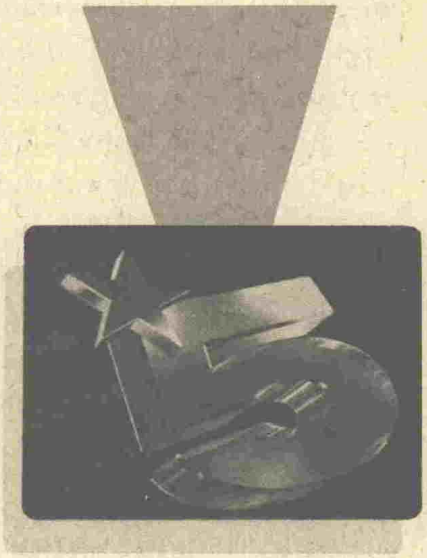

เป็นเวลา 50 ปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ร่วม คนสุดท้ายถึงแก่ความตาย

ถ้าผู้สร้างสรรค์ หรือผู้สร้างสรรค์ร่วมทุกคนถึงแก่ความตายก่อนที่ได้มีการโฆษณางานนั้น ให้ลิขสิทธิ์ดังกล่าวมีอยู่เป็นเวลา 50 ปีนับแต่ได้มีการโฆษณา

ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล ให้ลิขสิทธิ์มีอยู่ต่อไปอีกเป็นเวลา 50 ปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้น แต่ถ้าได้มีการโฆษณางานนั้นในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว ให้ลิขสิทธิ์มีอยู่ต่อไปอีกเป็นเวลา 50 ปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

ถ้าใครอยากได้ลิขสิทธิ์นานก็อาจจะดำเนินการให้เด็กเล็ก ๆ มาเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์

ทำซ้ำ ดัดแปลง โฆษณา เป็นการละเมิด

มาตรา 26 การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้แก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15 ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

(1) ทำซ้ำ หรือดัดแปลง

(2) นำออกโฆษณา

มาตรา 28 การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้แก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15 ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

(1) ทำซ้ำ หรือดัดแปลง

(2) นำออกโฆษณา

(3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

นำของละเมิดจากนอกมาใช้ส่วนตัว

มาตรา 29 ผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานใดได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแก่งานนั้นดังต่อไปนี้ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ด้วย

(1) ขาย ให้เช่า ให้เช่าซื้อหรือเสนอขาย เสนอให้เช่าหรือเสนอให้เช่าซื้อ

(2) นำออกโฆษณา

(3) แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์

(4) นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการใด ๆ นอกจากเพื่อใช้เป็นการส่วนตัว โดยไม่เกี่ยวกับการค้าและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร

เช่นเดียวกับการซื้อหนังสือที่ละเมิดลิขสิทธิ์จากไต้หวันมาใช้ส่วนตัวในเมืองไทยได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิด ในส่วนนี้ก็ยอมให้ซื้อโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ละเมิดจากต่างประเทศมาใช้ส่วนตัวได้

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา 30 การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หากมีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) วิจัยหรือศึกษาอันมิใช่เพื่อหากำไรและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์เกินความสมควร

(2) ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลในครอบครัวหรือญาติมิตร

(3) ติชมวิจารณ์ หรือแนะนำผลงานโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น

(4) เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชนโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น

(5) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดงหรือทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในการรายงานผลการพิจารณาดังกล่าว

(6) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดงหรือทำให้ปรากฏโดยผู้สอน เพื่อประโยชน์ในการสอนของตน

(7) คัดลอก ทำสำเนา ดัดแปลงบางส่วนของงาน หรือตัดทอนหรือทำบทสรุป โดยผู้สอนหรือสถาบันศึกษาตามความเหมาะสมและตามจำนวนที่จำเป็นเพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนหรือในสถาบันศึกษา แต่ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการจัดทำขึ้นหรือดำเนินการเพื่อหากำไร และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์เกินความสมควร โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมแก่สังคมในการให้ประโยชน์แก่เจ้าของลิขสิทธิ์กับความจำเป็นทางการศึกษาของประชาชนด้วย

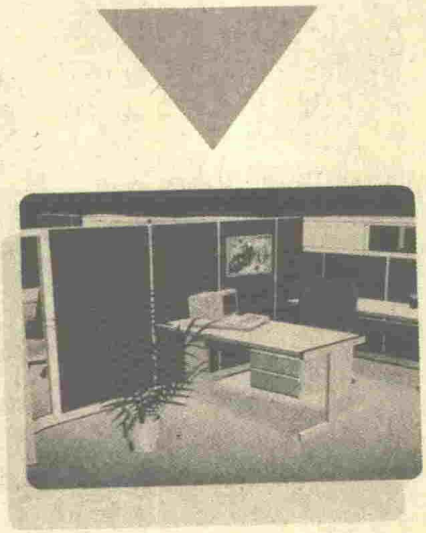

(8) นำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอน

การลอกหรืออ้างอิงบางตอนไม่ละเมิด

มาตรา 31 การกล่าว คัด ลอก เลียน หรืออ้างอิงงานบางตอนตามสมควรจากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

ห้องสมุดทำสำเนาได้ตามสมควร

มาตรา 32 การทำซ้ำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุด ซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หากการทำซ้ำนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น

(2) การทำซ้ำงานบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือศึกษา

จำนวนที่ทำซ้ำตาม (1) และ (2) ต้องไม่เกินจำนวนที่จำเป็น โดยคำนึงถึงความเหมาะสมด้วย

ข้อยกเว้นด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์

มาตรา 33 การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หากไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) วิจัยหรือศึกษาในตัวโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น

(2) ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง

(3) ติชม วิจารณ์ หรือแนะนำผลงานโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น

(4) เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชน โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น

(5) ทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในจำนวนที่สมควรโดยบุคคลผู้ซึ่งได้ซื้อหรือได้รับโปรแกรมนั้นมาจากบุคคลอื่นโดยถูกต้อง เพื่อเก็บไว้ใช้ประโยชน์ในการบำรุงรักษาหรือป้องกันการสูญหาย

(6) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดงหรือทำให้ปรากฏเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายหรือในการรายงานผลการพิจารณาดังกล่าว

(7) นำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบข้อสอบ

(8) ดัดแปลงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในกรณีที่จำเป็นแก่การใช้

(9) จัดทำสำเนาเพื่อเก็บไว้เป็นจดหมายเหตุเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน

การทำซ้ำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

มาตรา 41 การทำซ้ำให้แก่บุคคลใด ๆ เพื่อประโยชน์ของทางราชการโดยพนักงานเจ้าหน้าที่หรือตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ และที่อยู่ในความครอบครองของทางราชการ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ทั้งนี้โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร

การบังคับให้แปลภาษา

มาตรา 48 ถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานวรรณกรรมหรือศิลปกรรมซึ่งเป็นภาษาอื่นอันมิใช่ภาษาไทย ไม่นำคำแปลภาษาไทยของงานดังกล่าวออกโฆษณาภายในเวลาสามปีหลังจากที่ได้มีการโฆษณางานดังกล่าวเป็นครั้งแรก บุคคลสัญชาติไทยย่อมมีสิทธิที่จะแปลงงานดังกล่าวเป็นภาษาไทยเมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

การขออนุญาตและการออนุญาตตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

ผู้ใช้งานลิขสิทธิ์ตามวรรคแรกจะต้องงดจ่ายค่าตอบแทนให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงในอัตราที่คณะกรรมการลิขสิทธิ์กำหนด

คำสั่งของอธิบดีตามวรรคหนึ่งให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการลิขสิทธิ์ได้ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

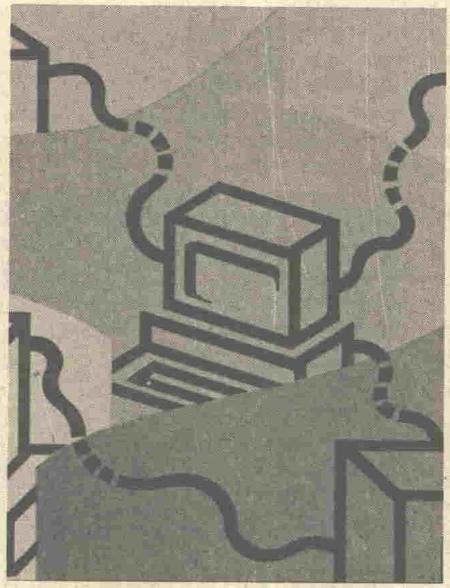

ลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ

มาตรา 55 งานอันมีลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงตามกฎหมายของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย และประเทศดังกล่าวได้ให้ความคุ้มครองแก่งานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงของภาคีอื่น ๆ เช่นเดียวกับงานของคนชาติของประเทศนั้นเอง หรืองานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงขององค์การระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

สันนิษฐานว่าโจทก์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์

มาตรา 56 ในคดีลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงไม่ว่าคดีแพ่งหรือคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่างานที่มีการฟ้องร้องในคดีเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงตามพระราชบัญญัตินี้ และโจทก์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงในงานดังกล่าว เว้นแต่จำเลยจะโต้แย้งว่าไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียง หรือโต้แย้งสิทธิของโจทก์

งานใดมีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อของบุคคลใดที่อ้างว่าตนเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงแสดงไว้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อนั้นเป็นผู้สร้างสรรค์ นักแสดงผู้บันทึกเสียง หรือผู้แพร่เสียงแพร่ภาพ

งานใดไม่มีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อแสดงไว้หรือมีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อแสดงไว้ แต่มิได้อ้างว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียง และมีชื่อหรือสิ่งใดที่ใช้แทนชื่อของบุคคลอื่น ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หรือผู้พิมพ์และผู้โฆษณาแสดงไว้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลซึ่งเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หรือผู้พิมพ์และผู้โฆษณานั้นเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงในงานนั้น

อายุความสามปี

มาตรา 57 ห้ามมิให้ฟ้องคดีละเมิดลิขสิทธิ์ หรือสิทธิข้างเคียงเมื่อพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำละเมิด แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียง

ศาลกำหนดค่าชดใช้ได้โดยผู้ฟ้องไม่ต้องขอ

มาตรา 58 ในกรณีที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียง ศาลมีอำนาจ

สั่งให้ผู้ละเมิดชดใช้ค่าเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหาย รวมทั้งการสูญเสียประโยชน์และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการบังคับตามสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงด้วย

การสั่งให้ระงับยับยั้งการกระทำ

มาตรา 59 ในกรณีที่มีหลักฐานโดยชัดแจ้งว่ามีผู้กระทำการหรือกำลังจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงอาจขอให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวระงับหรือละเว้นการกระทำดังกล่าวนี้ได้ การที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าวไม่ตัดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงตามมาตรา 58

ยอมความได้

มาตรา 60 ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้หากมิใช่การกระทำเพื่อการค้าเป็นความผิดอันยอมความได้

บทกำหนดโทษ

มาตรา 61 ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงตามมาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 และมาตรา 46 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการค้า ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกไม่เกินสี่ปีและปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

มาตรา 62 ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 29 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการค้า ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือจำคุกไม่เกินสองปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

มาตรา 63 ผู้ใดกระทำผิดต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพ้นโทษแล้วยังไม่ครบกำหนดห้าปี กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้อีก ให้วางโทษทวีคูณ

กรรมการหรือผู้จัดการอาจมีความผิด

มาตรา 64 ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่ากรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำของนิติบุคคลนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

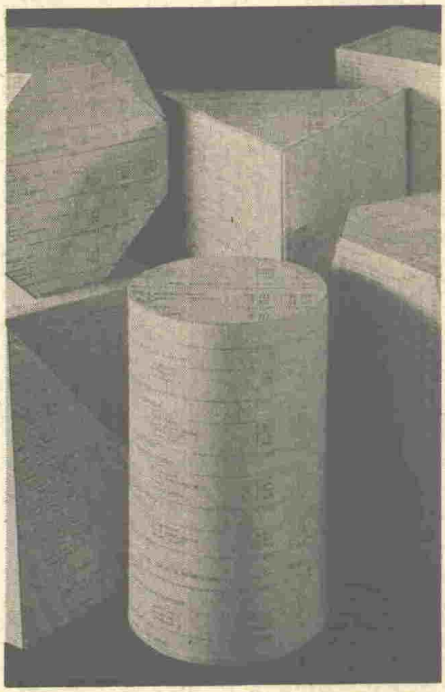

ของกลางให้คืนเจ้าของ

มาตรา 65 บรรดาสิ่งที่ได้ทำขึ้นหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ และยังเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 61 หรือมาตรา 62 ให้ตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์ ส่วนสิ่งที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น

ค่าปรับให้เจ้าของครึ่งหนึ่งและราชการครึ่งหนึ่ง

มาตรา 66 ค่าปรับที่ได้ชำระตามคำพิพากษา ให้จ่ายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงเป็นจำนวนกึ่งหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิของเจ้าของสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง สำหรับส่วนที่เกินจำนวนเงินค่าปรับที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิข้างเคียงได้รับแล้วนั้น

งานใดมีลิขสิทธิ์อยู่เดิมให้มีต่อไป

มาตรา 67 งานอันมีลิขสิทธิ์อยู่แล้วตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช 2474 และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

งานที่ได้จัดทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และไม่มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช 2474 และ

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 แต่เป็นงานที่ให้ได้รับความคุ้มครอง ให้ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

สรุป

แม้จะมีข้อเสียในการใช้กฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แต่ทั่วโลกก็ยอมรับการใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ดังกล่าว ฉะนั้นประเทศไทยก็ควรจะดำเนินการแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ให้คุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วย เมื่อแก้กฎหมายแล้วก็คาดว่าจะมีคดีขึ้นศาลเช่นเดียวกับในอเมริกา ซึ่งก็ต้องนำสืบพยานพิจารณาหลักฐานและเหตุผลตามกระบวนปกติของศาล ต่อจากนั้นถ้ามีความจำเป็นและเหมาะสมก็ค่อยพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อไปเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์พัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็วมาก จึงควรแก้ไขกฎหมายให้ทางเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อความยุติธรรมและประสานประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก็จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติในที่สุด

หนังสืออ้างอิง

1. พระยานิติศาสตรไพศาลย์ (วัน จามรมาน) "ปาฐกถาเรื่อง พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม" แสดง ณ สามัคยาจารย์สโมสรสถาน 21 สิงหาคม 2474

2. ศรีศักดิ์ จามรมาน หนังสือเรียนความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด พ.ศ. 2527

3. ศรีศักดิ์ จามรมาน การศึกษาความเหมาะสมอุตสาหกรรมคำสั่งคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย รายการการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2527

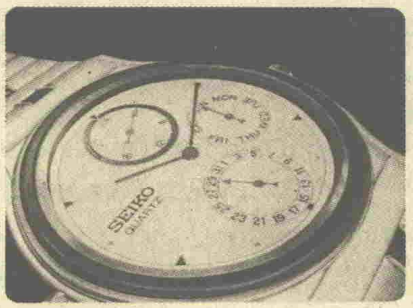

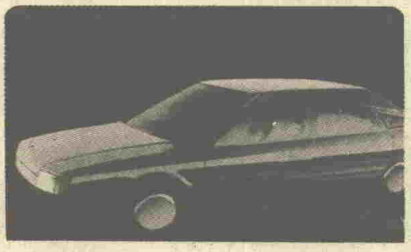

4. ศรีศักดิ์ จามรมาน "แนวทางเพิ่มผลดีและลดผลเสียของการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์" เอกสารประกอบการอภิปราย เรื่อง นานาทัศนะเกี่ยวกับลิขสิทธิ์คอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ ทบวงมหาวิทยลัย 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2530

5. ศรีศักดิ์ จามรมาน ผลกระทบต่อวงการที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ของการคุ้มครองสิทธิทางปัญญาในด้านซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ในประเทศไทย รายงานการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2531

6. Copyright Office of the USA. "Copyright Registration for Computer Programmes". J. Copyright Society of the USA, 11 (6) 1964. p. 361.

7. Elmer Galbi. "Proposal for New Legislation to Protect Computer Programing.". Bulletin of the Copyright Society of the USA, 17 (1969). p. 280.

8. HMSO Publications Centre. Copyright, Designs and Patents Act 1988. London : Her Majesty's Stationery Office.

9. Craig Joyce, et. el. Copyright Law, Second Edition. New York, Mathew Bender & Company Incorporated 1991.

10. US Congress. Public Law 96-517 (HR 6933). US Code and Congressional and Administrative News, 1980 p. 9.

11. WIPO. "Model Provisions on the Protection of Computer Software" Copyright 1978, pp. 6-19.